

Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma”

Angela Mihăilescu

Mihai Iacob

Petre Botnariuc

Educația prin cultură În viziunea profesorilor

Analiză de nevoi

Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma”

Angela Mihăilescu

Mihai Iacob

Petre Botnariuc

Educația prin cultură În viziunea profesorilor

Analiză de nevoi

București

2016

Publicația a fost elaborată în cadrul proiectului „Susține cultura în educație”, proiect finanțat prin granturile SEE 2009–2014, în cadrul Fondului ONG în România.

Proiectul este coordonat de Asociația MetruCub – resurse pentru cultură și realizat alături de Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma”, Fundația Gabriela Tudor, Fundația pentru o societate deschisă și Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale”.

Pentru informații oficiale despre granturile SEE și norvegiene, accesați www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009–2014.

Proiectul „Susține cultura în educație” își propune să sprijine realizarea unor programe culturale cu o dimensiune educațională în România prin dezvoltarea unei rețele de profesioniști și organizații și a unor resurse despre practici și politici publice în domeniu.

www.culturaineducatie.ro

Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma” își propune să faciliteze contactul între specialiști în educație și persoanele care pot beneficia de experiența lor. Principalele activități organizate de Centrul Sintagma țin de crearea unor programe educaționale, editarea de publicații, cercetare în domeniul educației și formării profesionale și de dezvoltarea de instrumente educaționale în cadrul unor proiecte. Aceste activități urmăresc promovarea dreptului la educație a tuturor categoriilor de persoane, în special cele aflate în situație de risc datorită unui nivel redus de calificare.

Autori:	Angelica Mihăilescu, Mihai Iacob, Petre Botnariuc
Consultanță design grafic:	Radu Manelici
Corectură:	Diana Ciocan, Irina Damian
ISBN	978-973-0-21067-5

© Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma”

Cuprins

Argument	4
Concepte utilizate de profesori	4
Harta nevoilor profesorilor	6
Diversificarea abilităților profesionale	8
Organizare și comunicare profesională	10
Motivarea elevilor	12
Aplicarea programelor școlare	13
Utilizarea unor noi instrumente didactice	15
Complementaritatea dintre formal și nonformal	16
Concluzii	17
Bibliografie	18

Argument

Atunci când încercăm să trecem de zona de confort a propriului nostru domeniu și să inițiem proiecte împreună cu specialiști din alt domeniu, cum este cazul proiectelor de educație prin cultură, nu de puține ori avem sentimentul că, deși folosim aceeași limbă, nu transmitem același conținut ca și interlocutorii noștri. Această scurtă analiză pe care o aveți în față reprezintă o cheie de lectură a modului în care profesorii înțeleg educația prin cultură și cum se raportează la ea. Lucrarea este concepută cu gândul la profesioniștii din domeniile artelor și patrimoniului iar rolul pe care ne-am dori să-l îndeplinească analiza este de a facilita colaborarea dintre aceștia și cadrele didactice.

Ce am făcut, mai exact? Am încercat să sintetizăm și să descriem dimensiunile în care se înscriu nevoile profesorilor raportat la educația prin cultură, precum și să aducem unele informații și explicații sumare pentru înțelegerea acestora. De asemenea, schițăm câteva soluții prin care artele și patrimoniul ar putea să își găsească mai ușor locul pe care îl merită în formarea elevilor la școală.

Ne dorim ca astfel să venim în întâmpinarea profesioniștilor din domeniul culturii, oferindu-le un instrument cu ajutorul căruia să poată aprecia mai ușor gradul de fezabilitate al activităților propuse în raport cu așteptările sistemului formal de educație. Totodată, sperăm să le oferim acestora ocazia ca, la rândul lor, operatorii culturali să reflecteze la propriile nevoi și așteptări și să-și configureze mai clar drumul pe care ar dori să îl urmeze în colaborarea cu școala.

Analiza de nevoi a fost realizată pe baza datelor provenite dintr-un număr semnificativ de chestionare, interviuri și discuții cu profesori și decidenți din educație, coroborate cu rezultatele altor cercetări privind domeniul educației prin arte în România.

Feedback-ul dumneavoastră în legătură cu acest material este binevenit. Vă invităm să intrați în dialog cu noi la adresa: contact@culturaineducatie.ro.

Concepte utilizate de profesori

Când lucrezi cu cineva din alt domeniu, trebuie să depui un efort considerabil ca să urmărești harta conceptelor pe care le folosește. Iată o serie de sintagme și idei care ilustrează multitudinea de preocupări ale cadrelor didactice legate de activitățile educaționale, în special cele cu o dimensiune culturală. Ele nu epuizează tot spectrul de problematice pe care cadrele didactice le au constant în atenție, dar oferă o bună reprezentare a tipologiei lor. Atunci când discuți cu un cadru didactic, aceste problematice sunt prezente în mintea lui/ei și va încerca să vadă modul în care ceea ce doriți să-i propuneți îl ajută să-i sprijine pe elevi pe o anumită temă.

Nu toți profesorii sunt preocupați de toate aceste problematice în același grad. De obicei, fiecare profesor consideră două sau trei dintre ele ca fiind relevante pentru activitatea lui și va încerca să găsească modalități de a le transpune în practică. Celelalte vor constitui un fundal pentru activitatea sa, care în orice moment poate fi adus în prim-plan, dacă o va cere situația.

Stimularea interesului elevilor pentru învățare

Profesorii sunt, în genere, preocupați de îmbunătățirea mediului de învățare, deoarece se confruntă frecvent cu o motivație scăzută a copiilor pentru școală. De aceea, în căutarea soluțiilor, ei văd o posibilitate de îmbunătățire a învățării prin recursul la artă și patrimoniu. Acestea cuprind în ele posibilități multiple, care sprijină învățarea prin accesul la alte forme de gândire sau prin punerea în relație a experiențelor de învățare cu experiențe din viața reală.

Construirea unui traseu de educație continuu și accesibil pentru toți elevii

Disciplinele artistice fac parte din planul de învățământ și definesc educația obligatorie a elevilor, care se încheie în clasa a x-a. Ciclul superior al liceului presupune specializări diferite, dintre care doar unele mai au un timp școlar alocat educației artistice și culturale. Școlile au o capacitate redusă de a desfășura activități extrașcolare care se adresează în mod egal tuturor elevilor, fiind nevoie de sprijin din partea comunității locale.

Reprezentări ale propriului rol profesional

Schimbările în sistemul de educație din ultimii 25 de ani nu au fost însoțite de fiecare dată de formări profesionale. Astfel, cadrele didactice au fost puse în situația să identifice pe cont propriu care sunt schimbările privind rolul lor în școală, să reflecteze la propriile nevoi de dezvoltare și să-și dezvolte alte competențe profesionale.

Aplicabilitatea unor teorii din domeniul științelor educației

Profesorii sunt în căutarea de soluții pentru a aplica noi teorii din domeniul științelor educației. Una dintre cele mai populare în acest moment este teoria inteligențelor multiple a lui Howard Gardner. Arta este pusă în relație cu această perspectivă asupra învățării, fiind considerată adecvată pentru a dezvolta inteligența emoțională a copiilor. Deși se simt competenți în privința aspectelor pedagogice, mulți profesori sunt temători în a valorifica elemente culturale în activitatea lor.

Educația timpurie în domeniul artistic

Beneficiile participării copiilor la activități artistice și culturale de la o vârstă fragedă se cumulează în capitalul cultural al elevilor, care este extrem de util atât în planul dezvoltării individuale, cât și pentru comunitate. Educația culturală este văzută de profesori ca un antidot pentru lipsa de discernământ a elevilor față de manifestările de subcultură la care sunt expuși.

Performanță și calitate

Evaluarea școlii din perspectiva calității educației a condus la dezvoltarea unor mecanisme care să probeze eficiența activității didactice a profesorilor. A avea o educație de calitate înseamnă și regândirea școlii ca organizație care învață. Aceasta poate presupune acțiuni care să genereze și să dezvolte noi modalități de a organiza activitățile educaționale, capacitatea de planificare și de implementare, consilierea elevilor pentru dezvoltare profesională și personală etc. Criteriile de evaluare a școlilor dezvoltate de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) iau în calcul și parteneriatele stabilite de acestea cu comunitatea locală, inclusiv ONG-uri și instituții de cultură.

Organizare și comunicare

Pentru evaluarea calității educației în școală este concepută o strategie prin care să poată fi atinse obiectivele formulate. Unul dintre criteriile care trebuie operaționalizate se referă la strategiile de comunicare în cadrul școlii și în afara ei. În cele mai multe școli există un interes crescut pentru dezvoltarea unor rețele locale de colaborare, schimburi de informații, îmbunătățirea comunicării cu părinții, elevii și proprii colegi, colaborarea cu furnizori de educație din zona nonformală etc.

Impactul social

Activitățile culturale oferă o legătură între școală și viața de zi cu zi a elevilor, deoarece dezvoltă cunoștințe și deprinderi estetice, atitudini și comportamente culturale, capacități de interacțiune socială și de gestiune a relațiilor interpersonale, capacități de integrare socială. Pentru a accesa aceste potențiale beneficii, mulți profesori simt nevoia de sprijin din partea unor profesioniști din artă și cultură.

Abordare interdisciplinară/ transdisciplinară

Organizarea disciplinară a cunoașterii pe care elevul o capătă prin intermediul școlii a condus la lipsa de conexiuni între domenii aflate, în mod firesc, în legătură. Pentru a limita aceste efecte, în documentele educative oficiale au fost introduse precizări privind realizarea de conexiuni interdisciplinare în predarea la clasă. În cadrul abordării transdisciplinare, obiectivele educaționale sunt organizate în jurul unei teme de interes pentru elevi. Curriculumul la decizia școlii favorizează dezvoltarea unor programe școlare transdisciplinare.

Crearea unui context de învățare

Profesorul are libertatea de a selecta metodele folosite în activitatea sa în funcție de natura temelor abordate. Orice programă școlară este însoțită de sugestii metodologice, dar pentru ca ele să fie transpuse în practică este foarte utilă colaborarea cu diverși profesioniști din alte domenii. Utilizarea unor metode cât mai diverse crează contexte de învățare variate, ceea ce crește șansele ca toți elevii unei clase să se simtă implicați și valorizați.

Dezvoltarea de competențe

Legea educației naționale precizează faptul că formarea elevilor se realizează din perspectiva competențelor și urmează recomandările de politici educaționale europene în domeniu. Competențele sunt definite ca ansamblu de abilități cognitive, procedurale și atitudinale considerate absolut necesare pentru toți elevii și care trebuie să fie dezvoltate pe parcursul educației obligatorii. Cadrele didactice sunt preocupate de a aplica mai eficient mecanismele de dezvoltare a competențelor elevilor. Din perspectiva activităților de educație prin cultură cea mai semnificativă competență cheie este cea de „sensibilizare și exprimare culturală”.

Harta nevoilor profesorilor

Cum am văzut în capitolul anterior, există mai multe zone în care școlile și cadrele didactice simt că ar putea primi un input valoros din partea organizațiilor culturale. Pentru a facilita explorarea acestor zone am grupat nevoile formulate frecvent de către profesori. În final, am ajuns la un număr de șase categorii, prezentate în detaliu în cele ce urmează, fiecare dintre ele fiind descrisă pe trei paliere care răspund la următoarele întrebări:

- *De ce anume am nevoie ca profesor?* Reflectă modul în care își formulează profesorii problema cu care se confruntă. Răspunsurile sunt extrase din chestionare, discuții și interviuri cu profesorii, fiind menite să vă pună în contact direct cu termenii în care gândesc ei problema.
- *De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?* Reprezintă câteva reflecții pe marginea a ceea ce profesorii consideră o problemă. Ele încearcă să vă familiarizeze cu partea nevăzută a sistemului educațional.
- *În ce mod pot contribui organizațiile culturale?* Pentru că ne dorim să fim parte din soluție, încercăm să schițăm câteva puncte de pornire în ceea ce privește modul în care organizațiile culturale pot susține cadrele didactice și școlile pentru a oferi elevilor mai multe activități de educație culturală.

Dacă vrem să mergem mai departe cu generalizarea, am putea împărți cele șase categorii de nevoi identificate în trei grupe: 1) nevoi legate de dezvoltarea profesională (diversificarea abilităților profesionale, organizare și comunicare profesională); 2) nevoi legate de specificul educației formale (motivarea elevilor, aplicarea programelor școlare, utilizarea unor noi instrumente didactice); 3) nevoi legate de conectare a școlii cu viața de zi cu zi (complementaritatea dintre formal și nonformal).

În lectura materialului trebuie să aveți în vedere că nevoile și așteptările prezentate în cele ce urmează sunt o imagine compozită a unui număr considerabil de opinii, exprimate de cadre didactice care predau un spectru larg de discipline, începând de la nivelul preșcolar și până la cel liceal. Ca orice demers analitic, el oferă o imagine idealizată a temei tratate.

Diversificarea abilităților profesionale

De ce anume am nevoie ca profesor?

- să știu mai multe despre artiști;
- să capăt mai mult curaj în abordarea artiștilor și mai ales a unor organizații culturale;
- să particip la formări adresate cadrelor didactice;
- să știu cum să organizez activități culturale;
- să știu cum să dezvolt simțul estetic începând cu școlarii mici;
- să formez comportamente culturale;
- să pot să facilitez accesul elevilor la cultură de calitate.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Pentru a oferi experiențe artistice și culturale elevilor, cadrele didactice nu trebuie să fie, la rândul lor, formate ca artiști. Definierea rolurilor pe care ar trebui să le îndeplinească partenerii atunci când doresc să realizeze împreună activități culturale ar putea reduce anxietatea profesorului. O bună întâlnire între un artist și un profesor presupune încercarea reciprocă de a-i face celuilalt accesibil propriul limbaj profesional. Așteptările profesorilor privind colaborarea cu artistul/operatorul cultural presupun stabilirea unui vocabular comun, pentru a putea comunica eficient.

Profesorii se simt în siguranță în domeniul lor de specializare, în cadrul disciplinelor pe care le predau. Capacitatea profesorilor de a dezvolta activități educaționale este formată, cel mai adesea, din mers, în timpul unor activități derulate în școală. Doar uneori este completată prin cursuri de formare. Interacțiunea cu alți parteneri educativi poate fi văzută ca fiind o sursă de anxietate dacă domeniul nu este cel al propriei specializări, cei mai mulți fiind dispuși să participe la formări.

Este bine de știut că toate tipurile de activități la care participă profesorii sunt cuantificate potrivit indicatorilor din fișa de autoevaluare/evaluare (v. OMEN nr. 5451/2013). Fișa reflectă indicatorii de evaluare a calității educației în școli și cuprinde următoarele criterii de evaluare a personalului didactic: 1. nivelul studiilor; 2. gradul didactic; 3. rezultatele obținute în activitatea didactică (pentru ultimii doi ani); 4. activitatea metodică și științifică dovedită prin acte justificative, la nivelul școlii, județului, național, internațional.

Fiecărei acțiuni realizate de către profesori se alocă un punctaj. Criteriile de evaluare a activității profesorului la nivelul unității de învățământ sunt în număr de 12 itemi, dintre care amintim: activitățile extrașcolare; calitatea de membru în structuri consultative de dialog social; coordonarea de proiecte și programe; calitatea de coordonator/membru în echipa de proiect derulat la nivelul unității școlare; rezultatele la olimpiade/concursuri de specialitate.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- realizarea în parteneriat (școală – organizație culturală) a analizei de nevoi de formare a profesorilor, prin raportare la planul de dezvoltare instituțională al școlii;
- orientări de lectură în domenii de interes identificate în cadrul discuțiilor între parteneri;
- crearea în relația cu cadrele didactice a unui climat de încredere, bazat pe expertiză reciprocă;
- oferirea de documente justificative pentru fișa de evaluare pe care profesorul o completează anual. Este important să se clarifice în momentul stabilirii contextului colaborării prin ce anume poate fi demonstrată activitatea respectivă (adeverințe, diplome, protocoale de colaborare etc);

- formări propuse cadrelor didactice și activități de formare între egali (atelieri între practicieni, grupuri de lucru, etc);
- dezvoltarea împreună a unor instrumente de evaluare a activităților.

IDEI

Organizare și comunicare profesională

De ce anume am nevoie ca profesor?

- să cunosc și să pot invita artiști în școală;
- să colaborez cu organizații culturale, în folosul elevilor pe care îi coordonez;
- să stabilesc rețele de colaborare cu colegii mei și cu artiștii disponibili;
- să am informații despre ceea ce se poate face;
- să știu cum să comunic cu un artist.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Colaborarea și comunicarea școlii cu principalii beneficiari ai educației și cu reprezentanți ai comunității locale (primărie și alte instituții din domeniul public, biserică, firme, ONG-uri) constituie indicatori de evaluare a calității educației în cadrul unei unități de învățământ. Din această perspectivă, cadrele didactice se arată interesate în mai mare măsură de mecanismele prin care ar putea colabora și comunica mai bine cu alți actori locali.

Comunicarea privește și relația cu părinții („arta m-a ajutat să mă apropiez de copii, dar și de părinți”) sau colegi, precum și cu reprezentanții ai comunității. Profesorii doresc să stabilească punți de legătură atât cu propriii colegi cât și cu organizații culturale. În situațiile în care școala se află în mediul rural, nevoia de a avea la dispoziție mecanisme prin care profesorii să poată intra în comunicare cu artiști și organizații culturale este mult mai mare. Profesorii consideră util să aibă ocazii noi de a participa la discuții, conferințe și dezbateri cu artiști și pedagogi.

Profesorii se declară dispuși să caute un artist care să colaboreze cu școala, să cunoască profesioniști din domeniul cultural, să colaboreze pe termen lung, pentru a facilita accesul copiilor la cultură. Din experiențe concrete, profesorii au constatat că activitățile artistice pot fi un facilitator pentru comunicarea dintre ei și elevi. Comunicarea cu artistul poate însemna o experiență care să conducă la schimbarea practicilor de comunicare internă (cu elevii, cu ceilalți profesori, cu personalul auxiliar și administrativ din școală).

Un exemplu de comunicare între organizația culturală și școală este oferit de site-ul Asociației De-a arhitectura (<http://de-a-arhitectura.ro/inscrieri/>) care pune la dispoziția profesorilor și a arhitecților voluntari o pagină destinată exprimării intențiilor de a derula activități în comun. Astfel, pot intra în legătură persoanele interesate de derularea unor programe privind arhitectura și spațiul construit.

Dacă ne referim la conținutul comunicării dintre cele două părți, se resimte nevoia de a avea la dispoziție servicii funcționale de consiliere și mediere a întâlnirilor cu artiștii și organizațiile culturale, fiind încă puține persoane și organizații specializate pe această zonă.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- baze de date cu cei care doresc să colaboreze cu școlile: o listă a artiștilor și organizațiilor culturale interesate să vină în școli; persoane de contact; persoane resursă;
- crearea de mecanisme/modalități de comunicare cu operatorii culturali prin intermediul cărora profesorul să poată cunoaște artiști sau organizații culturale cu care să colaboreze; platformă de comunicare pentru schimbul de idei și bune practici;
- newsletter trimis către profesorii interesați cu informații privind oportunități de derulare a unor proiecte în domeniul educației artistice și culturale;

- semnalarea resurselor existente: baze de date, arhive, etc.
- organizarea de schimburi de bune practici cu persoane care au dezvoltat activități în această zonă.

IDEI

Motivarea elevilor

De ce anume am nevoie ca profesor?

- să am la dispoziție soluții pentru a le stimula curiozitatea elevilor, încrederea în sine și satisfacția propriilor realizări;
- să pot folosi dorința copiilor de a participa la astfel de activități și să fie încântați de activitățile care vor urma;
- să obțin o reacție adecvată a elevilor față de utilizarea artelor în educație.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Relația dintre profesori și elevi constituie o preocupare permanentă pentru cadrele didactice, deoarece determină în mod direct eficiența învățării. Una dintre nevoile profesorilor amintită frecvent se referă la a avea la îndemână activități prin care să reușească să stimuleze interesul pentru învățare. Ei constată că elevii sunt plictisiți de rutina activităților de la clasă și au nevoie de ceva nou.

Activitățile artistice și culturale au un nivel ridicat de accesibilitate. În viziunea cadrelor didactice acestea: „sunt activități extrem de plăcute pentru copii și au un impact deosebit în sfera dezvoltării, pe mai multe paliere”, „sunt ușor de realizat, iar copiii se pot bucura de produsul muncii lor”. De asemenea, activitățile sunt apreciate și pentru contextul de învățare considerat stimulativ, având avantajul unui mediu plăcut și fiind un bun catalizator al proceselor afective.

Profesorii au observat faptul că arta le oferă oportunități pentru derularea unor activități cu o componentă ludică, prin care s-ar putea acoperi nevoia de diversificare a învățării, cu impact și asupra motivării elevilor. Ei consideră că ar avea astfel la dispoziție o multitudine de situații prin intermediul cărora copiii ar putea să se bucure de timpul petrecut la școală și ar căpăta dorința de a cunoaște mai mult.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- simpla prezență a activităților culturale și artistice în oferta educațională a unei școli tinde să crească motivația pentru învățare a elevilor;
- propuneri de activități extrașcolare și extracurriculare din cât mai multe domenii artistice;
- proiectarea de activități artistice care să utilizeze tehnici de atragere și de implicare a elevului în activitățile școlare, astfel încât să ofere modalități atractive pentru asimilarea cunoștințelor;
- acordarea unei atenții deosebite laturii emoționale a activităților propuse. Este foarte important ca orice activitate artistică sau culturală să fie însoțită de procesarea experienței la nivel afectiv.

IDEI

Aplicarea programelor școlare

De ce anume am nevoie ca profesor?

- deconectarea de la materiile principale și implicarea elevilor în munca în echipă;
- echilibrarea contribuției fiecărei discipline la formarea elevului;
- un alt mod de a face orele (de exemplu, la matematica);
- ocazii de a crea legături între limbile străine și alte culturi;
- utilizarea artei ca mediator între diferite forme de exprimare și de gândire;
- integrarea perspectivei „reale” cu cea „umanistă”, îmbinarea științei și aspectelor culturale în cadrul unor programe școlare noi.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Profesorii simt că metodele provenite din sfera culturii pot avea o contribuție semnificativă la creșterea calității orelor din învățământul formal. Pentru îmbunătățirea mediului de învățare, un mecanism de acțiune se află în programa școlară, a cărei aplicare presupune utilizarea de metode diverse pentru organizarea învățării, a predării și a evaluării. Rolul disciplinelor școlare este de a contribui împreună, în mod echilibrat, la dezvoltarea elevului, potrivit profilului de formare stabilit în documentele de referință din domeniul educației (Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național, ISE, 2015).

Potrivit Legii educației naționale (2011), învățământul preuniversitar urmărește să asigure formarea de competențe, în special a celor definite la nivel european ca fiind competențe cheie (referință). O reținem, în mod special, pe cea de sensibilizare și exprimare culturală. Dezvoltarea domeniilor de competență presupune un demers transversal, de colaborare între toate disciplinele școlare și mediile educative (non-formale și informale).

Nevoia de schimbare a abordării unui domeniu, cum este în cazul matematicii și al tuturor celorlalte discipline, astfel încât raportul dintre predare și învățare să fie mai eficient, implică nevoia de a utiliza alte metode. Programele școlare oferă principalele repere de abordare a unui domeniu în cadrul secțiunii dedicate notei de prezentare sau sugestiilor metodologice. Demersul concret de aplicare a respectivului curriculum la clasă îi revine profesorului/grupului de profesori care fac parte din aceeași catedră. Parteneriatul formal-nonformal poate constitui o resursă pentru profesor, dacă sunt identificate obiectivele comune.

Profesorii ar dori să reconstruiască reprezentările părinților asupra materiilor care fac obiectul evaluării și certificării și a celor percepute ca fiind mai puțin importante. Ei ar dori ca părinții să reevalueze importanța unor materii precum cele artistice, astfel încât ele să aibă același prestigiu și relevanță pentru dezvoltarea copiilor, asemenea materiilor la care se susțin examene. Aceasta nu înseamnă că o mare parte din profesori nu sunt ei înșiși partinitori în favoarea propriei discipline cu riscul excluderii disciplinelor considerate neimportante pentru dezvoltarea elevilor.

Oferta de curriculum la decizia școlii (CDS) reprezintă o posibilitate de introducere a unor domenii noi de cunoaștere, de interes pentru copii, și a unor metodologii inovative. Această ofertă reprezintă un indicator de calitate a educației la nivelul unității de învățământ. Prin urmare, în funcție de resursele școlii, profesorii concep programe școlare și le înaintează aprobării, potrivit metodologiei existente. În cadrul ofertelor respective pot fi aplicate demersuri de proiectare interdisciplinară/transdisciplinară și pot fi rezolvate curențele referitoare la lipsa de utilitate a activităților școlare în raport cu viața reală. Cercetările privind evoluția ofertei de curriculum la decizia școlii (Mândruț, 2010; Bercu, 2012) relevă faptul că propunerile

de cds în domeniul artistic și cultural nu sunt foarte numeroase. Derularea Programului „Școala altfel” a condus la creșterea opțiunilor pentru activități culturale (Mântăluță et al., 2013). Aceste experiențe ar putea constitui un suport pentru proiectarea și derularea la clasă a unor programe școlare adaptate la contextul local.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- dezvoltarea unor proiecte în parteneriat școală-organizații culturale care să aibă în vedere profilul de formare al absolventului;
- crearea de sugestii metodologice și sprijinirea aplicării lor la diferite materii;
- sprijin în elaborarea unor metodologii pentru integrarea educației artistice la diferite materii;
- sprijin în dezvoltarea ofertei de cds a fiecărei școli;
- diseminarea proiectelor, a experiențelor realizate de profesori și de artiști prin care au aplicat metode noi pentru a avea rezultatele așteptate.

IDEI

Utilizarea unor noi instrumente didactice

De ce anume am nevoie ca profesor?

- competențe în utilizarea de noi instrumente de lucru cu elevii pentru asimilarea cunoștințelor abstracte și a informațiilor și dezvoltarea unor abilități și atitudini specifice;
- capacitatea de a oferi activități și experiențe artistice de calitate în context școlar și extrașcolar;
- formarea elevilor de liceu de la specializări tehnice, unde se studiază preponderent discipline reale;
- oferirea elevilor de instrumente pentru a-i ajuta să învețe.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Profesorii au nevoie de materiale de lucru la clasă adaptate grupului respectiv de elevi. Manualele școlare sunt considerate instrumente facultative și, de multe ori, este necesară selecția și completarea materialelor pentru a răspunde schimbărilor intervenite în programele școlare. Profesorii au nevoie de colaborarea cu artiști/operatori culturali care să-i ajute să realizeze materiale de lucru adecvate metodologic și inovative, în același timp.

Situația ideală ar fi aceea în care formarea inițială a profesorilor i-ar abilita în utilizarea unor metode provenite din zona artelor în lucrul cu elevii. Deoarece acest lucru încă nu se întâmplă, se caută remedierea acestei situații prin cursuri de formare continuă. Ocazionale sau organizate pe perioade mai lungi (ex. masterate), cursurile încep să aibă o contribuție importantă la deschiderea școlii către experiențe artistice și culturale.

O zonă în care se resimte nevoia de materiale de sprijin este legată și de problemele pe care profesorii le au în momentul în care au în clasă copii cu diferite deficiențe. Ei sunt mult mai deschiși către utilizarea unor resurse de sprijin prin care să poată rezolva problemele educaționale ale copiilor respectivi.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- sprijin în construirea de exemple de unități de învățare la dispoziția celor interesați;
- ghiduri pe diverse tematici legate de arte, cultură și patrimoniu;
- resurse utilizabile în lucrul cu copiii cu cerințe educaționale speciale (elevi cu diferite deficiențe sau performanțe excepționale);
- suport în conceperea de resurse didactice adecvate abordării inter și transdisciplinare a predării;
- proiectarea în parteneriat a unor instrumente de lucru cu elevii (ex. fișe de lucru, chestionare de (auto)evaluare și interevaluare, etc.).

IDEI

Complementaritatea dintre formal și nonformal

De ce anume am nevoie ca profesor?

- să implic artiști în activități de la școală;
- să cunosc modalități de facilitare a accesului la cultură și să promovez valorile culturale;
- să creez parteneriate cu muzeele din localitate;
- să am mai multe informații practice legate de proiectele culturale.

De ce este aceasta o nevoie pentru profesori?

Printre atribuțiile profesorilor se află și dezvoltarea de parteneriate cu instituții și organizații din afara școlii. Prin acest tip de colaborare este realizată oferta de activități educative extrașcolare. Pentru a facilita transferul a ceea ce se învață la școală în viața de zi cu zi, se încearcă organizarea învățării prin centrarea pe dezvoltarea de competențe, considerate a fi esențiale pentru succesul acestui proces.

Cercetările privind contribuția diferitelor materii la dezvoltarea de competențe cheie în învățământul preuniversitar românesc pun în evidență faptul că aceste competențe sunt prezente în programele școlare în diverse grade. Totuși, de la prezența lor în documente, cum sunt programele școlare, până la formarea lor prin activitățile din clasă este un drum lung. Aici, este rolul organizațiilor culturale de a sprijini școala, prin intermediul parteneriatelor, în a construi experiențe de învățare care să poată duce la formarea de competențe.

Nu trebuie să uităm că organizațiile culturale nu sunt singurii parteneri potențiali ai școlii și că și alții (ex. administrația publică locală, firme, asociații ale părinților etc.) pot avea o contribuție benefică la realizarea obiectivelor sistemului de educație. Aceștia nu sunt concurenți ai organizațiilor culturale, ci la rândul lor, parteneri de dialog și de activități care să susțină agendele comune.

În ce mod pot contribui organizațiile culturale?

- sprijinirea unor inițiative locale de diversificare a ofertei educaționale a școlii, care să includă mai mulți actori cheie publici și privați;
- consultarea și valorizarea opiniei și așteptărilor beneficiarilor programelor;
- oferirea de suport școlilor atât în ceea ce privește latura formală a unui parteneriat (documente, responsabilități reciproce, raportarea la un cadru legislativ etc.), cât și în punerea lor în practică;
- gândirea propriilor programe și activități educaționale propuse elevilor din perspectiva transferului achizițiilor de învățare din contextul unde se produce învățarea, în viața de zi cu zi;
- utilizarea și valorizarea expertizei specifice fiecărui partener.

IDEI

Concluzii

Așteptările profesorilor derivă din convingerea lor că activitățile culturale pot contribui, punctual sau pe termen lung, la oferta de experiențe de învățare relevante pentru elevi. A oferi experiențe relevante pentru elevi reprezintă o condiție sine qua non pentru formarea de competențe. Școala care va organiza învățarea din perspectiva dezvoltării de competențe va fi mai aproape de aspirația de a-l avea în centrul educației pe elev, nu pe profesor. Doar în acest mod am putea considera că învățământul asigură o educație de calitate.

Profesorii consideră că activitățile culturale le-ar putea oferi soluții prin care să aplice la clasă anumite sugestii metodologice recomandate în programele școlare. Ei sunt interesați de noi instrumente didactice, precum și să poată concepe proiecte și programe școlare în domeniul artelor și al culturii. Ei își doresc și modificarea reprezentărilor asupra rolului formativ al disciplinelor școlare în sensul reechilibrării balanței între materiile la care se susțin examinări naționale (ex. matematică, limba și literatura română, limbi străine) și cele la care nu se susțin, dar care sunt la fel de relevante în formarea elevilor.

După cum am văzut, nevoile profesorilor cu privire la activitățile culturale se structurează în jurul câtorva dominante: a) propriul parcurs de dezvoltare profesională, b) specificul educației formale, c) rolurile pe care și le pot ei asuma în raport cu partenerii din comunitate.

Este de avut în vedere că nu toate așteptările profesorilor pot să-și găsească o rezolvare prin intermediul artistului/operatorului cultural. Modul în care interesele profesionale ale artistului/operatorului cultural se pot întâlni cu cele ale profesorului depind de mai mulți factori și de o varietate de circumstanțe. De exemplu, derularea anumitor activități artistice și culturale (ex. concursuri, festivaluri, serbări) a condus deja la acumularea de experiență, în timp ce alte tipuri de activități nu relevă un confort similar în punerea lor în practică (ex. expunerea copiilor la artă contemporană). Aici, determinarea comună a profesorilor și a operatorilor culturali în a pune la punct mecanisme care să înlesnească noi experiențe va fi definitorie pentru a realiza un progres substanțial în educația elevilor.

Aflați mereu în căutarea de modalități de a crește interesul elevilor pentru învățare, profesorii ar dori să aibă cât mai multe soluții și resurse educative pe care să le utilizeze pentru a-și atinge obiectivele educaționale. Și în acest caz, așteptările profesorilor pot depăși uneori posibilitățile organizațiilor culturale de a le oferi un sprijin. Uneori profesorii se așteaptă ca întâlnirea dintre artă și școală să le aducă rezolvări pentru niveluri foarte diferite de intervenție educativă (ex. remedierea analfabetismului), care pot fi în afara preocupărilor organizațiilor culturale. Este foarte important ca negocierea obiectivelor comune să se facă după ce fiecare partener își prezintă nevoile specifice.

O resursă semnificativă pentru identificarea zonelor în care interesele profesorilor și ale artiștilor se pot intersecta în folosul elevilor este și aceea a domeniilor de competențe cheie. Ele sunt considerate absolut necesare pentru a asigura dezvoltarea în plan personal și sociocultural pe tot parcursul vieții. Configurarea unor oferte de educație culturală având ca linie de forță formarea competențelor elevului poate fi o strategie care să conducă la o coerență a propunerii sale pe termen lung, precum și motivații mai profunde și durabile pentru activitățile în parteneriat, prin care experiențele profesionale ale partenerilor să fie valorizate.

Complementaritatea între educația formală și educația nonformală, statuată prin Legea educației naționale, creează unele nevoi în sensul găsirii de modalități de echivalare a experiențelor de învățare care au avut loc în afara școlii. Deși au existat unele inițiative în anii din urmă, nu există încă un mecanism care să ofere recunoaștere învățării din mediul extrașcolar. Ar fi foarte benefic dacă pe viitor organizațiile culturale ar include în agenda lor dezvoltarea de instrumente care să faciliteze recunoașterea competențelor pe care le dezvoltă activitățile din portofoliul lor.

Bibliografie

Bercu, N. (coord.). *Mecanisme și practici de aplicare și de dezvoltare a curriculumului la nivel de școală și de clasă*. București, ISE, 2012.

Măntăluță, O. (coord.) *Școala altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun! Evaluarea programului național de activități extracurriculare și extrașcolare*. București, ISE, 2013. Disponibil la: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2014/06/Evaluare_Scoala_Altfel.pdf (Accesat 15.11.2015).

Mândruț, Octavian (coord.). *Metodologia proiectării și aplicării curriculumului la decizia școlii*, ISE, 2010.

Mihăilescu, A. *Repere în proiectarea educației pentru patrimoniu. Instrumente care pot fi utilizate pentru identificarea/utilizarea experiențelor de învățare din afară școlii*. În Căpiță, L. (coord.). *Valorificarea experiențelor de învățare nonformală în construirea competențelor cheie*. București, ISE, 2011.

*** *Fișă de evaluare a personalului didactic*, ISMB, 2014. Disponibil la: http://ismb.edu.ro/documente/personal/2014/fisa%20de%20evaluare%20a%20cadrelor%20didactice_2014-2015_actualizata.pdf (Accesat 15.11.2015).

*** *Legea educației naționale*, nr. 1/2011.

*** *Metodologia-cadru privind mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar în anul 2014-2015*. Aprobata prin OMEN nr. 5451/2013.

*** *Metodologia-cadru de organizare și desfășurare a competițiilor școlare & Regulamentul de organizare a activităților cuprinse în calendarul activităților educative, școlare și extrașcolare*. Aprobate prin OMECTS nr. 3035/10.01. 2012.

*** *Profilul de formare al absolventului*, ISE, 2015. Disponibil la: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/12/Profilul-de-formare-al-absolventului_final.pdf (Accesat 15.11.2015).

*** *Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning*, 2006/962/EC, 18.12.2006.

*** *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*, ISE, 2015. Disponibil la: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/07/Document-politici-curriculare_18_mai.pdf (Accesat 15.11.2015).

